

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

TOSHKENT DAVLAT AGRAR UNIVERSITETI

Qo‘lyozma huquqida

UDK: 005:334.7(575.152)

DAVLATOV SANJAR ABDIMANNONOVICH

**Biznes muhitini rivojlantirish va samarali boshqarishni tashkil etish
(Qashqadaryo viloyati misolida)**

08.00.13 – «Menejment» ixtisosligi

**Iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
ilmiy darajasini olish uchun yozilgan**

DISSERTATSIYA

Ilmiy rahbar: DSc Allayarov Sh.A.

Toshkent – 2025

MUNDARIJA

	KIRISH.....	3-10
I BOB	BIZNES MUHITINI RIVOJLANTIRISH VA BOSHQARISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI.....	
1.1-§.	Biznes muhitini rivojlantirish va boshqarishning nazariy-uslubiy asoslari.....	11-26
1.2-§.	Hududlar biznes muhitini rivojlantirish va boshqarishning zamonaviy tendensiyalari.....	26-40
1.3-§.	Hududlar biznes muhitini rivojlantirishga oid xorij tajribalari.....	40-56
	Birinchi bob bo'yicha xulosalar.....	56-58
II BOB	BIZNES MUHITINI RIVOJLANTIRISH VA BOSHQARISHNING HOZIRGI HOLATI.....	
2.1-§.	Hududlar biznes muhiti rivojlanish tendentsiyalarini baholash.....	59-76
2.2-§.	Qashqadaryo viloyati biznes muhitini rivojlantirish va samarali boshqarishda kichik sanoat zonalarining hozirgi holati.....	76-87
2.3-§.	Hududlar biznes muhitini rivojlantirishga investitsiyalarning ta'sirini baholashning ekonometrik modeli.....	88-100
	Ikkinchi bob bo'yicha xulosalar.....	101-102
III BOB	HUDUDLAR BIZNES MUHITINI RIVOJLANTIRISH VA BOSHQARISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI HAMDA ISTIQBOLLARI.....	
3.1-§.	Hududlar biznes muhitini rivojlantirish va samarali boshqarish tamoyillari hamda mezonlari	103-119
3.2-§.	Hududlar biznes muhitini samarali boshqarishning konseptual asoslarini takomillashtirish yo'nalishlari.....	119-125
3.3-§.	Hududlar biznes muhitini rivojlantirishda ishtirokchilar raqobatbardoshligini oshirish jarayonini strategik modellashtirish.....	126-143
	Uchinchi bob bo'yicha xulosalar.....	142-143
	XULOSA VA TAKLIFLAR.....	144-146
	FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI.....	147-152
	ILOVALAR.....	

KIRISH

Dissertatsiya mavzusining dolzarbligi va zarurati. Jahon iqtisodiyoti sharoitida hududlar biznes muhitini rivojlantirish va samarali boshqarish milliy iqtisodiy o'sishni tezlashtirish, tadbirkorlik faolligini oshirish va investitsiyaviy jozibadorlikni kuchaytirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Biznes muhitini yaxshilash orqali kichik va o'rta biznes sub'ektlarining huquqiy, moliyaviy va infratuzilmaviy imkoniyatlarini kengaytirish, xo'jalik yuritish sharoitlarini soddalashtirish, raqobatbardoshlikni oshirish mumkin bo'ladi. Rivojlangan va izchil taraqqiy etayotgan davlatlar (Yaponiya, AQSh, Germaniya, Buyuk Britaniya, Xitoy va boshqalar) tajribasi shuni ko'rsatmoqdaki, mamlakat raqobatdoshligi, o'zining chegarasi doirasida umumiy infratuzilmani qo'llab-quvvatlash, integratsiyani chuqurlashtirishning yangi metodlarini qo'llash asosida biznes muhitini rivojlantirish va samarali boshqarishga to'laligicha bog'liqdir.

Xalqaro amaliyotda Jahon banki, Xalqaro valyuta fondi, BMTning Taraqqiyot dasturi tomonidan biznesni rivojlantirish natijalarini baholash, samarali investitsiya qarorlarini qabul qilish, investorlar uchun qulay biznes muhit yaratishga oid, shuningdek, biznes muhitini rivojlantirishning iqtisodiy-huquqiy maqomini oshirish va ularni samarali boshqarish bo'yicha tadqiqotlar olib borilmoqda.

Biznes muhitini yaxshilash va samarali boshqarish orqali hududlarni rivojlantirish, hududlararo tabaqalanish va tavofutlarning salbiy ta'sirlarini kamaytirish, ishlab chiqaruvchi kuchlarni samarali joylashtirish, investitsiya oqimlarini tartibga solish, innovatsion jarayonlarni rag'batlantirish, ilmiy-texnik ishlanmalar va zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, hududlar biznes muhitini rivojlantirish va boshqarishning samarali usullarini joriy etish bu boradagi tadqiqotlarning ustuvor yo'nalishlaridan hisoblanadi.

O'zbekistonda biznes muhitini rivojlantirish va samarali boshqarish biznes jozibadorligini yaxshilash bilan birga tadbirkorlar manfaatdorligini ham oshirmoqda. Xususan, BMTning Sanoatni rivojlantirish tashkiloti (UNIDO) tomonidan har yili e'lon qilinadigan «Raqobatbardosh sanoat unumdorligi» indeksining 2023 yilgi

hisobotida mamlakatimiz ham aks ettirilib, Markaziy Osiyo mamlakatlari orasida 2-o'rinni egallagani qayd etildi.

Hozirda «Monopol sohalarni bozor tamoyillariga izchil o'tkazish, iqtisodiyotda xususiy sektor ulushini oshirish, tadbirkorlarga erkin faoliyat yuritishi uchun eng qulay sharoitlar yaratish, natijada iqtisodiyotda nodavlat sektor ulushini 85 foizga yetkazish, davlat ulushi mavjud 2,3 mingta korxonalar sonini 6 barobarga kamaytirish maqsadida hududlarda biznesni rivojlantirish» muhim vazifa sifatida belgilab berilgan.

Mazkur vazifani samarali amalga oshirish biznes faoliyati natijadorligini yuksaltirish, ushbu faoliyatning tahlil mexanizmlarini takomillashtirish, uning hududda iqtisodiy o'sish barqarorligini ta'minlashdagi o'rnini kuchaytirish hamda uni boshqarish samaradorligi darajasini baholashning uslubiy asoslarini takomillashtirish zaruriyatini ko'rsatib beradi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi "2022-2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida" PF-60-son Farmoni, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 11.09.2023 yildagi "O'zbekiston — 2030" strategiyasi to'g'risida PF-158-son Farmoni, O'zbekiston Respublikasining Prezidenti Sh.M.Mirziyoev 2024 yil noyabrdagi Oliy Majlisga Murjaatnomasi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 8-apreldagi PF-101-son "Tadbirkorlik muhitini yaxshilash va xususiy sektorni rivojlantirish orqali barqaror iqtisodiy o'sish uchun shart-sharoitlar yaratish borasidagi navbatdagi islohotlar to'g'risida" Farmoni, 2019 yil 14 maydagi PF-5717-son «O'zbekiston Respublikasi investitsiya dasturini shakllantirish va amalga oshirishning sifat jihatidan yangi tizimiga o'tish chora-tadbirlari to'g'risida» Farmoni, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 10-noyabrdagi PF-193-son "Kichik va o'rta biznesni moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" Farmon va qarorlari hamda mazkur sohaga oid tegishli bo'lgan bir qator normativ-huquqiy hujjatlarda belgilangan vazifalarni amalga oshirishda mazkur dissertatsiya tadqiqoti muhim metodologik asos bo'lib xizmat qiladi.